

گزارش «وطن امروز» از چالش‌های پیش روی پیمان سه‌جانبه جدید عربستان، ترکیه و پاکستان

ائتلاف کاغذی!

گروه بین‌الملل: هنوز زمان زیادی از تشکیل ائتلاف نظامی عربستان در دریای سرخ نگذشته که ریاض از تشکیل یک ائتلاف نظامی دیگر خبر داد! ۲ هفته پیش ریاض تشکیل یک ائتلاف نظامی در دریای سرخ را اعلام کرد؛ ائتلافی که پس از دعوت از ۵۳ کشور، تنها ۱۳ کشور به آن پیوستند و حالا سران رژیم سعودی از تشکیل ائتلاف نظامی دیگری با حضور ۲ کشور دیگر یعنی پاکستان و ترکیه خبر داده‌اند.

به گزارش «وطن امروز»، ائتلاف سه‌جانبه تازه تشکیل شده میان ریاض، آنکارا و اسلام‌آباد، تازه‌ترین ائتلاف نظامی اعلام شده از سوی سعودی‌هاست؛ ائتلافی که با توجه به آنکه در شهر مقدس مکه موجودیت آن اعلام شد، به ائتلاف مکه مشهور شد و با حضور محمدبن سلمان ولیعهد عربستان، رجب طیب اردوغان رئیس‌جمهور ترکیه و شهپاز شریف نخست‌وزیر پاکستان به امضا رسید.

در بیانیه مشترک ۳ کشور آمده این توافق با هدف تقویت بازدارندگی جمعی در برابر هر گونه اقدام تهاجمی طراحی شده است و تصریح می‌کند حمله مسلحانه به هر یک از ۳ کشور، به منزله حمله به همه آنها تلقی خواهد شد. هر چند بیانیه ۳ کشور جزئیات مشخصی از تعهدات طرفین در قالب «توافق دفاعی مشترک مکه» ارائه نکرد، اما تأکید کرده این پیمان با هدف تقویت امنیت جمعی و ترویج صلح(!)، امنیت و ثبات در منطقه و فراتر از آن منعقد شده است. با این حال آنگونه که منابع عرب نزدیک به ریاض گفته‌اند، این پیمان نظامی پس از نزدیک به یک سال مذاکره میان ۳ کشور به دست آمده است.

یک مقام ترک به رویترز گفت این توافق ماهیتی دفاعی دارد، علیه هیچ بازیگر خاصی نیست، برای دیگر کشورهای منطقه نیز باز است و هیچ‌یک از ترتیبات دوجانبه یا چندجانبه موجود را لغو یا جایگزین نمی‌کند. منابع غربی از جمله آسوشیتدپرس، درباره کارایی این ائتلاف به ویژگی کشورهای شرکت‌کننده در آن اشاره کرده و گفته‌اند ترکیه دومین ارتش بزرگ ناتو را در اختیار دارد، عربستان خود را قدرتمندترین کشور عرب خلیج فارس می‌داند و میزبان مقدس‌ترین اماکن اسلامی و از بزرگ‌ترین صادرکنندگان نفت جهان است و پاکستان نیز تنها کشور مسلمان دارای بمب اتم است. با این حال آیا این ائتلاف نظامی می‌تواند اهداف مشترک‌کنندگان آن را تأمین کند؟ این پرسش بویژه از آنجا اهمیت پیدا می‌کند

که ریاض طی چند سال گذشته ائتلاف‌های نظامی مشابهی را در منطقه ایجاد کرده بود و تقریباً همه این ائتلاف‌ها با وجود سر و صدای زیاد اولیه، در نهایت به محاق رفته و در سایه قرار گرفتند. از جمله سعودی‌ها سال ۲۰۱۵ ائتلافی را با حضور کویت، امارات عربی متحده، بحرین، مصر، مراکش، اردن، سودان و سنگال علیه یمن تشکیل دادند و قرار بود این ائتلاف زمینه شکست دولت صنعا را فراهم آورد اما در نهایت این ائتلاف به حاشیه کشیده شد و در عمل اکنون چنین ائتلافی وجود خارجی ندارد! سعودی‌ها همچنین ۲ هفته پیش از تشکیل ائتلافی با مشارکت ۱۳ کشور دیگر با هدف حفاظت از کشتیرانی بین‌المللی، مسیرهای تجاری و انتقال انرژی در برابر تهدیدهای فزاینده در دریای سرخ، تنگه باب‌المندب و خلیج عدن خبر دادند اما هنوز این ائتلاف هم هیچ گام عملی و اجرایی‌ای برنداشته و برخی از جمله قاهره انصراف خود را از حضور در آن اعلام کرده‌اند. بنابراین مشخص نیست آیا ائتلاف سه‌جانبه جدید عربستان قرار است مسیر جدیدی را طی کند یا این ائتلاف نیز به منظر تحلیلمان غربی به رویتز گفتند این توافق نشانه‌ای از تلاش ۳ کشور منطقه برای

■ **امنیت منطقه بدون آمریکا**

توافق سه‌جانبه نظامی ترکیه، عربستان و پاکستان در شرایطی امضا شده که غرب آسیا با بحران‌های متعدد از جمله جنگ غزه، جنگ تمام‌عیار آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه ایران، نگرانی‌های امنیتی در خلیج فارس و افزایش رقابت قدرت‌های منطقه مواجه است. از این منظر تحلیلمان غربی به رویتز گفتند این توافق نشانه‌ای از تلاش ۳ کشور منطقه برای

به نام «فارس الشقری» در حملات اخیر صنعا خبر دادند. همچنین یک منبع نظامی بلندیابه به‌المیادین گفت عملیات ارتش یمن علیه پادگان‌های تجمع نظامیان سعودی، پس از رصد اطلاعاتی دقیق انجام شده و به همین دلیل این حمله از دقت و قدرت بالایی برخوردار بوده و اهداف تعیین‌شده را به‌طور متمرکز هدف قرار داده است. ■ **تنگ‌تر شدن محاصره علیه سعودی در دریا** همزمان با تشدید تنش‌های نظامی در روی زمین، پاسخ یمن به سعودی‌ها بر اساس راهبرد «محاصره در برابر محاصره» در دریا هم ادامه دارد. در چارچوب محاصره‌ای که صنعا علیه ریاض اعلام کرده، نیروهای مسلح یمن طی چند روز گذشته، دامنه حملات خود به کشتی‌ها و تأسیسات سعودی را گسترش دادند. گزارش شده است نیروهای دولت صنعا عملیات دریایی خود علیه نفتکش‌های سعودی را از جنوب دریای سرخ به سمت شمال منتقل کرده‌اند. به گفته کارشناسان، صنعا با این حرکت مسیرهای جایگزین صادرات نفت را که ریاض هفته گذشته برای عبور نفت خام به سمت دریای مدیترانه به آنها روی آورده بود به فهرست اهداف خود اضافه کرده است.

ایجاد یک چارچوب امنیتی مستقل از غرب در غرب آسیاست؛ چارچوبی که می‌تواند نقش آمریکا در تأمین امنیت منطقه را به چالش بکشد، هرچند همچنان بسیاری از این کشورها روابط امنیتی گسترده‌ای با واشنگتن دارند. با این‌حال کارشناسان معتقدند غیبت آمریکا در این ائتلاف حاکی از آن است کشورهای منطقه به دنبال عبور از ائتلاف‌های سنتی خود با واشنگتن هستند، چون جنگ علیه ایران نشان داد حتی بزرگ‌ترین نه‌بایت این ائتلاف به حاشیه کشیده شد و در عمل اکنون چنین ائتلافی وجود خارجی ندارد! سعودی‌ها همچنین ۲ هفته پیش از تشکیل ائتلافی با مشارکت ۱۳ کشور دیگر با هدف حفاظت از کشتیرانی بین‌المللی، مسیرهای تجاری و انتقال انرژی در برابر تهدیدهای فزاینده در دریای سرخ، تنگه باب‌المندب و خلیج عدن خبر دادند اما هنوز این ائتلاف هم هیچ گام عملی و اجرایی‌ای برنداشته و برخی از جمله قاهره انصراف خود را از حضور در آن اعلام کرده‌اند. بنابراین مشخص نیست آیا ائتلاف سه‌جانبه جدید عربستان قرار است مسیر جدیدی را طی کند یا این ائتلاف نیز به منظر تحلیلمان غربی به رویتز گفتند این توافق نشانه‌ای از تلاش ۳ کشور منطقه برای

توافق سه‌جانبه نظامی ترکیه، عربستان و پاکستان در شرایطی امضا شده که غرب آسیا با بحران‌های متعدد از جمله جنگ غزه، جنگ تمام‌عیار آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه ایران، نگرانی‌های امنیتی در خلیج فارس و افزایش رقابت قدرت‌های منطقه مواجه است. از این منظر تحلیلمان غربی به رویتز گفتند این توافق نشانه‌ای از تلاش ۳ کشور منطقه برای

می‌تواند کارآمدی ائتلاف سه‌جانبه مکه را کاهش دهد.

■ **۳ کشور، ۳ هدف متفاوت**

مذاکرات بر سر ائتلاف سه‌جانبه عربستان، ترکیه و پاکستان تقریباً از یک سال پیش به این سو جریان داشته است، از همین رو اندیشکده «چتم هاوس» لندن پیش‌تر همزمان با ادامه مذاکرات برای نهایی کردن این ائتلاف، اعلام کرده بود بزرگ‌ترین چالش پیمان ۳ کشور یادشده این است که آنها به‌صورت رسمی مشخص نکرده‌اند این ائتلاف برای مقابله با چه تهدیدی شکل گرفته است؟ بر مبنای گزارش چتم هاوس، عربستان مهم‌ترین نگرانی خود را حملات موشکی و پهپادی، امنیت تأسیسات نفتی و تهدیدهای دریایی در خلیج فارس می‌داند. ترکیه تمرکز بیشتری بر سوریه، شرق مدیترانه، کرد‌ها و رقابت‌های منطقه‌ای دارد و پاکستان عمده‌تر دیگر رقابت راهبردی با هند و مسائل امنیت مرزی است. این گزارش می‌افزاید تفاوت در اولویت‌های امنیتی می‌تواند باعث شود اعضا در زمان بحران، برداشت متفاوتی از «حمله علیه یک عضو» داشته باشند.

از منظر نویسنده اندیشکده چتم‌هاوس، پیمان ترکیه، عربستان و پاکستان بیش از آنکه یک اتحاد دفاعی واقعی مانند ناتو باشد، ابزاری برای قدرت‌نمایی، افزایش نفوذ منطقه‌ای، ایجاد گزینه‌های جایگزین برای آنکاراست، چون در حال حاضر ترکیه عضوی از پیمان ناتو به شمار می‌رود و کمتر به ائتلاف نظامی جدید در منطقه نیاز دارد.

■ **پیچیدگی حضور پاکستان**

یکی از بخش‌های مبهم و پیچیده ائتلاف

سه‌جانبه آنکارا، ریاض و اسلام‌آباد، ابعاد حضور پاکستان در این پیمان است. مؤسسه بین‌المللی مطالعات راهبردی (IISS) نوشت: پاکستان تنها کشور مسلمان دارای بمب اتم است و با ارتشی بزرگ، سابقه همکاری نظامی با عربستان را دارد اما کارشناسان درباره میزان تعهد واقعی پاکستان تردیدهای زیادی را مطرح می‌کنند.

بر اساس ارزیابی مؤسسه بین‌المللی مطالعات راهبردی، اگرچه روابط دفاعی پاکستان و عربستان اهمیت راهبردی زیادی دارد و در سال‌های گذشته نیز ۲ کشور برخی پیمان‌های نظامی دوجانبه را به امضا رسانده‌اند اما روابط پاکستان با کشورهای منطقه بسیار پیچیده است و هنوز مشخص نیست آیا اسلام‌آباد حاضر است در صورت درگیری عربستان با یک قدرت منطقه‌ای، وارد جنگ مستقیم به نفع ریاض شود؟ این مساله بخصوص با توجه به روابط پاکستان با ایران و همچنین نگرانی از واکنش هند پیچیدگی زیادی ایجاد می‌کند، بویژه که به‌رغم هشدارهای اخیر به یمن درباره محاصره نظامی عربستان از سوی اسلام‌آباد، در عمل تاکنون ششاده هیچ اقدامی از سوی پاکستان علیه صنعا نبوده‌ایم و هشدارهای اسلام‌آباد به صنعا بیشتر جنبه شفاف‌ی داشته است. این در حالی است که پاکستان با عربستان دارای پیمان نظامی دفاع مشترک است اما در جریان تنش اخیر در دریای سرخ، تاکنون اقدام برجسته و مهمی به نفع ریاض به استثنای برخی مواقع دیپلماتیک نداشته است. ارزیابی مؤسسه بین‌المللی مطالعات راهبردی حاکی از آن است پاکستان معمولاً تلاش کرده میان ایران و عربستان تعادل ایجاد کند و از ورود به

جنبش انصارالله اعلام کرد این عملیات در چارچوب یک اقدام پیشگیرانه انجام شده و پس از رصد تحرکات نیروهای سعودی و هم‌پیمانان‌شان برای حمله به صنعا، این تجمعات هدف قرار گرفت.

دولت مستعفی یمن در عدن که مورد حمایت رژیم آل سعود است، بامداد جمعه اعتراف کرد به دنبال حمله نیروهای انصارالله، حداقل ۱۷ تن از نیروهای نظامی از جمله چند افسر، کشته و شماری دیگر زخمی شدند. یک منبع آگاه به شبکه‌المسیره یمن گفت عملیات اخیر نیروهای مسلح یمن، اتاق فرماندهی نیروهای سعودی، مسؤول سازماندهی و استقرار نیروهای نظامی در مناطق مرزی با یمن از جمله الرویک، العبر و الثنیه را هدف قرار داد.

روز جمعه نیز منابع محلی از هدف قرار گرفتن اردوگاه نظامی «صحن الجن» متعلق به نیروهای وابسته به عربستان در یمن خبر دادند. این منابع گزارش دادند تا شامگاه جمعه صدای انفجار در مارب شنیده شده است. این منبع اعلام کرد در نتیجه این عملیات، شماری از افسران سعودی که مسؤول فرماندهی استقرارهای نظامی بودند، هلاک یا زخمی شدند. همزمان شامگاه جمعه منابع محلی از شنیده

شدن صدای انفجار مهیبی خبر دادند که شهر العضا در غرب استان تعز در جنوب یمن را لرزاند؛ جایی که مزدوران وابسته به عربستان حضور داشتند.

بنا بر گزارشات محلی، از صبح تا شامگاه جمعه، انصارالله ۱۰ موشک و تعداد زیادی پهپاد به سمت پایگاه‌های نیروهای وابسته به رژیم سعودی در مارب و حضرموت شلیک کرد. دولت «تغییر و سازندگی» یمن با صدور بیانیه‌ای، عملیات گسترده و ویژه نیروهای مسلح این کشور علیه مراکز تجمع نظامیان سعودی را تیریسک گفت. این دولت همچنین از آمادگی و هوشیاری نیروهای مسلح یمن در حمایت از انتخاب مردم برای رفع محاصره و بازپس‌گیری ثروت‌های کشورشان تقدیر کرد.

در ادامه این بیانیه آمده است: نیروهای مسلح یمن آماده مقابله با نقشه‌های سعودی هستند و تلاش‌های ریاض برای دور زدن خواسته‌های مردم یمن به نتیجه نخواهد رسید. دولت «تغییر و سازندگی» همچنین تأکید کرد معادله محاصره در برابر محاصره و تشدید تنش در برابر تحقق خواسته‌های مردم یمن و تضمین آزادی و استقلال کشورشان ادامه خواهد داشت.

همان ابتدا مجبور است انرژی زیادی را صرف مدیریت شکاف‌های درونی اردوگاه خود کند، زیرا ائتلاف پیروز، ائتلاف قدرتمند نیست، بلکه مجموعه‌ای از گروه‌های موقت و ناهمگون است که فقط در برابر رقیب کنار هم ایستاده‌اند. سوم، دولت برآمده از چنین فضایی، در برابر بحران‌های اقتصادی، امنیتی و اجتماعی، حاشیه‌مانور بسیار محدودی دارد.

اینجا مساله فقط ضعف دولت و کنگره در آمریکا نیست، مساله ضعیف شدن «منطق حکمرانی لیبرال» است. دولت ضعیف نمی‌تواند افق بسازد، فقط می‌تواند زمان بخرد؛ نمی‌تواند اعتماد تولید کند، فقط می‌تواند بحران را عقب

در قبال ۲ حزب سنتی و سلطه‌گر دموکرات و جمهوری‌خواه نیز کاهش یابد. اکثر شهروندان آمریکایی خواستار ظهور و بروز جریان سوم (غیردموکرات و غیرجمهوری‌خواه) در قدرت هستند اما ۲ حزب سنتی ایالات متحده و صاحبان آشکار و پنهان قدرت، اجازه شکل‌گیری جریان مستقل سوم را نمی‌دهند؛ دولتی که از دل رقابت ۲ جریان ضعیف بیرون می‌آید، معمولاً ۳ ویژگی اصلی دارد: نخست، مشروعیت انتخاباتی‌اش هرچند ممکن است از نظر حقوقی معتبر باشد اما از نظر اجتماعی «قناع‌کننده» نیست. بخش بزرگی از جامعه به برنده رای داده اما نه از سر امید، بلکه از سر دفع رقیب. دوم، این دولت از

میلادی، عملکرد دموکرات‌ها به اندازه‌ای افتضاح بود که کاملاً هریس رقابت را در همه ایالات تعیین‌کننده (اریزونا، جورجیا، میشیگان، پنسیلوانیا، نوادا و ویسکانسین) به ترامپ واگذار کرد. شهروندان آمریکایی از شر دولت ناتوان دموکرات‌ها ترجیح دادند به سیاستمداری متوحش‌تر از دیوانه‌تر پناه بیاورند. اکنون با گذشت ۲۰ ماه، خروجی این انتخاب تبدیل به یک کابوس سهمگین برای شهروندان آمریکایی شده است.

آمریکا در دور باطل «ظهور دولت‌های ضعیف» گرفتار شده است. تثبیت حضور دولت‌های ناتوان در راس معادلات سیاسی – اجرایی واشنگتن سبب شده تاب‌آوری شهروندان

ادامه از صفحه اول
اگر هر ۲ قطب اصلی صحنه رقابت انتخاباتی از ضعف ساختاری و کارکردی رنج ببرند، انتخابات به جای آنکه «تعیین‌کننده آینده» باشد، به «تک‌کننده ناتوانی‌های

گذشته» تبدیل می‌شود. در این حالت، جامعه نه از میان پروژه روشن حکمرانی، بلکه میان کمبودها انتخاب می‌کند؛ کمبود پایگاه اجتماعی، کمبود انسجام تشکیلاتی، کمبود نیروی انسانی و مهم‌تر از همه، کمبود سرمایه سیاسی برای اداره یک کشور. در انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۲۰۲۴